

Johannes Larsson

Torparsonen som blev timmerhandlare och den förste i slakten att äga Eklanda Ryttaregård

Skrevet av Christer Gustavii

Torpet Blommanskog i Lerum idag

Johannes Larsson föddes den 31 mars 1801 på torpet Blomanskog djupt inne i skogarna mellan Lerum och Härryda öster om Göteborg. Johannes var son till torparen Lars Larsson (1759-1843) och hans hustru Ingeborg Andersdotter (1757-1847). När Johannes föddes hade hans förfäder bott i Blomanskog åtminstone sedan 1756, men det är troligt att de hade varit bosatta på Blomanskog sedan lång tid. Den äldsta säkra dateringen är den 14 november 1756 då Johannes farföräldrar Lars Andersson (1735-1791) och Margreta Nilsson (1735-1809) gifter sig. I

kyrkoboken för vigda i Lerums församling 1756 står noterat att Lars Andersson kommer från Härskogen (några kilometer väster om Blomanskog) och att hustrun pigan Margreta kommer från Blomanskog¹. Det finns inga kyrkböcker för Lerums församling före 1744, varför jag inte har kunnat få verifierat exakt födelsedatum eller plats för Margreta, men eftersom det är ovanligt att man flyttar på sig vid den här tiden tycker jag att det är högst troligt att Margreta också är född på torpet Blomanskog. Troligen hette Margretas föräldrar Nils (1694-1774) och Annicka Andreasdotter (1696-1764). Den 17 juli 1774 är det noterat i kyrkboken för döda i Lerums församling att "gamle Nils på Blåmanskog död av ålder 80, år gammal"² och detta skulle alltså kunna vara Margretas far. Den 2 februari 1764 finner i samma dödbok "hustru Annicka Andreasdotter från Blåmanskog, död 68 år gammal"³ vilket skulle kunna vara Nils hustru. Då det inte finns några husförhörslängder att tillgå från denna tid har jag ännu inte kunnat styrka de här antagandena, men om detta stämmer har alltså Johannes förfäder bott på Blomanskog sedan slutet av 1600-talet.

Lars Andersson

f. 1735(?) † januari(?) 1791

Gift den 14 november 1756 med **Margreta Nilsson** f. juni 1735(?) † 30 mars 1809

1. Petter
f. 20 februari, 1757	2. Lars
f. 9 april, 1759
† 22 juni, 1843	3. Anders
f. 2 februari, 1762
4. Anders
f. 26 januari, 1766	5. Hans
f. 17 december, 1770	6. Anna
f. 8 maj, 1774
7. Nils
f. 13 april, 1777		

¹ Kyrkoboken för vigda i Lerum (P) C:1, 1744-1822, sidan 837

² Kyrkboken för döda i Lerum (P) C:1, 1744-1822, sidan 635

³ Kyrkboken för döda i Lerum (P) C:1, 1744-1822, sidan 624

Även om det inte finns några husförhörslängder att tillgå har jag ändå, via kyrkböckerna för födda i Lerum, kunnat styrka att Lars Larsson och hans hustru Margreta Nilsson dotter bor på Blomanskog fram till sin död och att alla barnen är födda på Blomanskog.

Lars Larsson

f. 9 april, 1759 † 22 juni, 1843

Gift den 16 februari 1794 med **Ingeborg Andersdotter** f. 1757(?) † 22 juni, 1837

1. Lars
f. 30 september, 1794	2. Elsa
f. 10 juli, 1798	3. Johannes
f. 31 mars, 1801
† 7 oktober, 1876
4. Petter
f. 10 oktober, 1808	5. Anna
f. 16 maj, 1812	

Johannes far Lars Larsson är alltså född på torpet Blomanskog och man finner honom och hans familj i husförhörslängden första gången 1813, vilket är den äldsta kända längden för Lerums församling. Jag tror det var ett relativt fattigt hushåll och levnadsvillkoren så här långt ut i skogen var säkert mycket hårda.

I husförhörslängden för Blomanskog åren 1813-1815 är följande personer antecknade i hushållet:

Mannen Lars Larsson f. 9 april, 1759

Hustru Ingeborg Andersdr. f. 1757

Son Lars f. 30 september, 1794

Son Johannes f. 31 mars, 1801

Son Petter f. 10 oktober, 1808

Dotter Elsa f. 10 juli, 1798

Dotter Anna f. 16 maj, 1812

Syst. Annika f. 1761

Syst. Anna f. 8 maj, 1774

Drängen Petter Arfvidsson f. 10 maj, 1895

Hustrun Ingeborg ska enligt senare husförhörslängder vara född i grannsocknen Härryda⁴. Jag har inte kunnat finna några lämpliga flyttlängder för den här tiden och i kyrkoboken för födda år 1757 i Härryda församling finns det ingen Ingeborg med en fader som heter Anders. Det är alltså inte säkerställt att Ingeborg kommer från Härryda, men sonen Johannes flyttar senare till gården Limmerhult i Härryda och det skulle kunna tyda på att det fanns en koppling till Härryda.

I hushållet är också systrarna Annika och Anna antecknade och det anges för dem båda att de är "bräck och oförmögne att tjäna". Så står det angivet också i de efterföljande längderna. Åtminstone Anna är syster till fadern Lars, men Annika (född 1761) har jag inte kunnat finna i födelseboken och det är senare antecknat att hon saknas i Kb (Kyrkoboken). Man kan undra varför, kanske var hon ett oäkta barn till fadern Lars.

⁴ Husförhörslängden för Lerum (P) AI:4, 1822-1825, sidan 60

Johannes Larsson (1801-1876)

Min farmors mormors morfar, Johannes Larsson föds alltså den 31 mars 1801⁵. Det här är en tid då folk på landet normalt inte flyttar och om de flyttar är det till granngården eller kanske på sin höjd till någon annan gård inom samma socken. Torpet Blomanskog ligger också mycket ensligt och det tog säkert en hel dag att bengå vägen in till den lilla byn Lerum och väl där var man tvungen att ordna bostad över natten då det inte skulle vara möjligt att hinna hem igen samma dag. Jag har själv besökt Blomanskog och den smala vägen dit går genom en skog, som än idag är mörk och otillgänglig. Det var säkert inte ofta man lämnade Blomanskog. Johannes anfäder har bebott Blomanskog sedan lång tid och det normala hade nog varit att Johannes hade tagit tjänst som dräng i någon närbelägen gård och sedan gift sig med en piga han redan kände från trakten och levt sitt liv som dräng eller i bästa fall som åbo till något torp i Lerum.

Johannes verkar dock inte ha varit som den vanlige bondsonen. Den 8 november 1827 flyttar han till Härryda, 26 år gammal och gifter han sig med pigan Olena Jönsdotter (1803-1834) från Fässberg (nuvarande Mölndal). Hur de två kan ha träffats säger inte kyrkböckerna något om, men man kan anta att Johannes var en driftig man med idéer och drömmar om ett bättre liv än drängens kneg. Sådana drömmar förverkligade man på 1800-talet i storstaden och Fässberg var vid denna tid en begynnande industristad med många möjligheter för en entreprenör. Johannes var alltså ganska gammal när han flyttar och gifter sig och man kan nog anta att han hade haft ärenden in till Fässberg och där träffat sin blivande hustru. I vart fall gifter de sig den 2 januari 1828 i Landvetters kyrka⁶ och efter vigseln bosätter de sig som piga och dräng på gården Limmerhult i Härryda församling.

Om hustrun Lena (Olena) Jönsdotters uppväxt vet jag inte mycket, men hon är född den 6 januari 1803 i Gunnebo och är dotter till torparen Jöns Larsson (född 1767(?)) och hans hustru Annicka Engelbrechtsdotter (född 1776(?))⁷. Lena Jönsdotter och hennes föräldrar bor i Gunnebo i vart fall fram till 1805, men efter detta kan jag inte finna dem i någon husförhörslängd och jag återfinner Lena först då hon gifter sig 1828 i Landvetter. Johannes och Lena bor då på gården Limmerhult i Härryda socken där de brukade ett litet hemman hos änklungen Olof Larsson (född 1762). De verkar ha bott här från det att de gifte sig 1828 till 1831 då de flyttar till Fässberg. Under de här åren föds sonen August (född 19 januari, 1828) och dottern Anna Charlotta (född 7 augusti, 1829).

1831 flyttar de till Helenedahl i Fässbergs församling (numera Mölndal söder om Göteborg). En intressant notering är att gamlingen Olof Larsson flyttar nu med Johannes och Lena och benämns felaktigt "Fadren" i flyttlängden. Jag undrar hur det kan bli fel på detta här sättet och efteråt får Olof vara fader till Johannes också i de efterföljande husförhörslängderna i Fässberg.

Samma år som de kommer till Helenedahl föds dottern Johanna Elisabeth (1831-1908), som skulle komma att gifta sig med Alexander Nyman och alltså är min farmors mormors mor, mer om Johanna Elisabeth senare. 1833 föds sonen Carl Anton, men redan året därpå dör båda Carl Anton och hans unga mor Lena i den koleraepidemi som då grasserade i Göteborg med omnejd. I dödboken det här året ser man tydligt spåren av

⁵ Födda i Lerums församling, C:1, år 1801, sidan 518

⁶ Lysnings- och vigsellängd för Landvetters församling, E:1, år 1827, sidan 77

⁷ Födelse- och dopbok för Fässbergs församling, C:3, år 1803, sidan 91

epidemin då sidorna är välfyllda med offer för koleran. Bara under augusti dör 127 personer i kolera.

Den 13 november 1836 gifter sig Johannes Larsson med Anna Christina Mathsson (född 23 april, 1812) från Råda. Johannes var 35 år och Anna Christina var 24 år. Det verkar ha funnits en del att reglera avseende arvet från tidigare hustrun Olena Jönsdotter eftersom prästen noga har antecknat fakta om barn och bouppteckning efter första hustrun. Så här skrev prästen så som extra anteckning till vigselattesten för Johannes och hans andra hustru Anna Christina Mathsson:

”N. M. Joh Mathsson på Bråta Sand var närvarande och biföll äktenskapet. Enkl. Första hustru Olena Jönsdr afled i Augusti 1834 och efterlämnade 3ne barn. Ordentligt arfsskifte företeddes och i arkivet förvarades underskrift af förmyndaren Johs Johansson på Bastekullen och enkomannen... Bouppteckning upprättad 31 oktober, 1835, underskrifven af Häradshöfd...”⁸

Tyvärre har jag ännu inte kunnat finna denna bouppteckning, men Johannes blev med tiden en förmögen man (som vi ska se senare i dokumentet) och förmodligen bidrog goda giften positivt till Johannes ekonomi.

Johannes är nu alltså gift för andra gången och hustrun Anna Christina är 11 år yngre. Hon fick, som man skulle säga idag, tre bonusbarn när hon gifte sig med Johannes. Anna Christina var dock gravid redan när de gifte sig och den 19 mars 1837 föds tvillingarna Josefina Christina och Augusta Lovisa. Det skulle komma att bli många barn för Johannes och Anna Christina, ytterligare sex stycken varav ett andra tvillingpar:

Johannes Larsson

f. 31 mars, 1801 † 7 oktober, 1876

Gift 1: den 2 januari 1828 med **Lena (Olena) Jönsdotter** f. 6 januari, 1803 † 24 augusti, 1834

1. August
f. 19 januari, 1828	2. Anna Charlotta
f. 31 augusti, 1829	3. Johanna Elisabeth
f. 23 november, 1831
† 10 november, 1908
4. Carl Anton
f. 16 september, 1833
† 29 maj, 1834		

Gift 2: den 13 november 1836 med **Anna Christina Mathsson** f. 23 april, 1812

1. Tv. Josefina Christina	3. Carl Johan
f. 7 april, 1839
† 17 juni, 1840	4. Maria Amalia
f. 20 juni, 1841
2. Tv. Augusta Lovisa
f. 19 mars, 1837		
5. Lars Edvard
f. 2 mars, 1844	6. Carl Oscar
f. 11 maj, 1847	7. Tv. Gustaf Anton
		8. Tv. Anna Davida
f. 8 april, 1852

Johannes Larsson var affärsman och säkert en entreprenör. Man vet att han försörjde sig som timmerhandlare och 1841 är första gången jag kan finna att han benämns just timmerhandlare⁹. Han lär också ha gått under namnet "Blommanskogen" i Helenedahl och det verkar som om kopplingen till Blomanskog vårdades av Johannes och hans familj, då sonen Lars Edvard senare tog sig namnet Blomanskog.

Johannes fick alltså en mycket stor familj, totalt 12 barn med två olika kvinnor. Det bör alltså finnas en mycket stor mängd ättlingar till Johannes idag. Jag vet bl a att det idag

⁸ Lysning- och vigselbok för Fässbergs församling, E:2, år 1836, sidan 69

⁹ Födelsenoteringen för dottern Maria Amalia i Födelse- och dopbok för Fässbergs församling, C:4, år 1841, sidan 131

finns flera personer i Mölndalstrakten som heter Blomaskog. Min egen släkt härstammar från dottern Johanna Elisabeth, som skulle komma att bli svärmor till Birger Hamrén (Kungsbackagummans son).

Johanna Elisabeth Larsson och släktgården Eklanda Ryttagård

Dottern Johanna Elisabeth gifte sig med arrendatorn Alexander Nyman (1832-1895) den 15 april 1860¹⁰. Paret flyttar ganska omgående till gården Trädgården i Frölunda socken där de bor fram till 1867. Nu inträffar det som skulle komma att få stor betydelse för släkten Hamrén. Detta år köper Alexander Nyman tillsammans med svågern (Johanna Elisabeths halvbror) Lars Edvard Blomanskog, Eklanda Ryttagård av Johannes Larsson och hans hustru.

Den 12 mars 1866 köper Johannes Larsson och hans hustru Anna Christina 7/24 mantal Eklanda Ryttagård, 1/8 mantal Eklanda Arnegård, 137/960 mantal Eklanda Gökegården och 1/4 mantal Tosthult för 25 000 kronor av David Adolf Hummel. Det är väldigt mycket pengar på den här tiden och ett år senare kan alltså sonen Lars Edvard och svärsonen Johannes köpa den stora egendomen (12 500 kronor vardera) och fem år senare, 1872 köper Alexander och Johanna ut Lars Edvard och blir ensamma ägare.

Alexander och Johannas dotter Anna Bernhardina (1864-1929) gifter sig senare med Andreas Birger Hamrén (1862-1940). Anna Bernhardina är enda dottern och ärver så småningom hela egendomen i Eklanda vilken skulle komma att bli en central plats för släkten Hamrén under mer än 100 år. Anna Bernhardina är uppvuxen på gården (hon kom dit som 3-åring) och levde hela sitt liv på Eklanda Ryttagård. Anna och Birgers son Percivald Hamrén (1889-1960) ärvde delar av gården och köpte ut sina syskon och blev på så vis ensam ägare och brukare av Eklanda Ryttagård fram till sin död 1960. I släkten Hamrén kallade man gården kort och gott för Eklanda och många är historierna om livet på Eklanda och jag kommer så småningom att skriva en längre redogörelse för släkten Hamréns tid på Eklanda.

Johanna Elisabeth Larsson

f. 23 november, 1831 † 10 november, 1908

Gift den 15 april 1860 med **Alexander Nyman** f. 11 november, 1832 † 18 december, 1895

1. Anna Bernhardina	2. Maria Helena
f. 29 juli, 1864	f. 19 juli, 1870
† 16 augusti, 1929	† 10 maj, 1874

¹⁰ Kyrkoboken för lysning och vigsel i Fässbergs församling, E:4, år 1860, sidan 66